

Klimat- och näringslivsdepartementet
c/o Regeringskansliet

Remiss om förslag om en strategi om EU:s åtaganden inom respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn, SOU 2025:21

Er beteckning: 2025/00609

Sammanfattning

Länsstyrelserna välkomnar beredningens arbete som ett viktigt steg för att öka takten i arbetet med att nå såväl regionala, som nationella och internationella mål för att bevara den biologiska mångfalden och motverka klimatförändringarna som hotar grunden för våra samhällen. Beredningens förslag bidrar till att Sverige i viss utsträckning kan nå åtaganden inom EU och internationellt för biologisk mångfald, och bidra till LULUCF-åtagandena.

I stor utsträckning finns idag både kunskap och underlag för att genomföra åtgärder för att nå målen - det som saknas är en prioritering av tillgängliga resurser. Myndigheterna å sin sida behöver arbeta vidare med att identifiera och synliggöra målkonflikter och synergier mellan kolinlagring, biologisk mångfald och produktionsmål, bland annat inom miljömålssystemet.

Berörda myndigheter behöver också resurser och uppdrag för att dialogbaserat arbeta för att så långt det går överbrygga de målkonflikter och problematiken kring skogsfrågor som annars riskerar att hämma möjligheterna till synergier.

De föreslagna etappmålen för skötsel och restaurering i skyddade områden, restaurering av naturtyper och vilda pollinatörer går väl i linje med kraven för Naturrestaureringsförordningen.

De föreslagna etappmålen behöver kvantifieras, vara uppföljningsbara och kopplas till åtgärder som främjar önskad utveckling. Länsstyrelserna ser behov av bland annat arealmål för områdes-

skydd, restaurering av grön infrastruktur och resurserna att genomföra de ambitioner som krävs för bevarande av biologisk mångfald. Även ett etappmål för att öka Sveriges rapporterade nettoupptag av växthusgaser i markanvändningssektorn skulle vara ett bra stöd. Konkreta etappmål inom miljömålssystemet skulle ge tydlighet och grund för ett effektivt genomförande av arbetet.

Miljömålsberedningens uppdrag från regeringen har varit att föreslå en samlad strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder för hur Sverige ska nå de nationella delarna av EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive för ökade nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF). Av dessa åtaganden är de som gäller klimat bindande.

Länsstyrelsen konstaterar att Miljömålsberedningen inte fullt ut har fullgjort den del av uppdraget som handlar om att föreslå hur Sverige ska nå sin del av EU:s klimatmål samt målet för biologisk mångfald i skog. Detta "hur" ska enligt utredningens direktiv uppnås även vid beaktande av andra angelägna behov som exempelvis landsbygdsutveckling och konkurrenskraft. Eftersom Sverige är rikt på skogsmark spelar det stor roll för mångfalden och kolinbindningen vad vi gör eller inte gör med skogen. Tillväxten av biomassa under de senaste ca 10 åren har minskat på grund av klimatförändringar och högre avverkningstakt. Trots detta har den svenska skogen fortfarande en så stor potential till kolupptag att det skulle kunna lösa större delen av landets klimatåtaganden.

Förslaget är otillräckligt för att nå nödvändig kolinlagring. I Miljömålsberedningens förslag för ökat nettoupptag av växthusgaser uppskattas det årliga nettoupptaget 2030 öka med cirka 7 miljoner ton, vilket bedöms vara tillräckligt för att uppfylla kraven i LULUCF-förordningen. Detta samtidigt som Naturvårdsverket i sin senaste bedömning anger att upptaget behöver öka med 19 miljoner ton för att uppnå dessa krav. Länsstyrelsen konstaterar att förslagen behöver utformas utifrån de faktiska förväntningarna som finns på Sverige enligt LULUCF-förordningen. Scenariot att öka nettoupptaget med cirka 19 miljoner ton för att Sverige ska uppfylla 2030 målet nämns även i Miljömåls-beredningens förslag.

Det finns ett väl känt samspel mellan terrester och akvatisk förvaltning av arter och naturtyper. Den strikta avgränsningen till markanvändnings-sektorn och landekosystem, inklusive våtmarker gör att helheten och vissa förslagna åtgärder i utredningen riskerar

att få oönskade negativa effekter på limniska miljöer, särskilt limniska miljöer i skogslandskapet för Jämtlands län. Det samlade vattenförvaltningsarbetet kräver ett avrinningsområdesperspektiv i alla dess olika delar, dvs vattenkvalitet och status i enskilda sjöar och vattendrag speglar det som sker i hela tillrinningsområdet. I skogslandskapet är, förutom funktionella kantzoner och passerbara vägoövergångar (för vattenlevande organismer), hydrologisk restaurering av våtmarker en prioriterad och viktig åtgärdstyp för att närma sig god vattenstatus i berörda vattenförekomster. En ökad skogsgödsling riskerar dock att påverka vattenstatusen negativt. Därför bör den utvärdering som föreslås i föreliggande utredning (som läggs på Havs- och vattenmyndigheten) i stället ligga till grund för ett senare beslut i frågan. Dvs miljömåls-beredningens förslag om ökad skogsgödsling bör pausas tills att en sådan utredning/utvärdering är genomförd, där nödvändiga studier, data samlas in och utvärderas.

Länsstyrelsernas roll

Förslagen innebär såväl nya som ändrade arbetsuppgifter. Hantering och utbetalning inom ramen för ett nytt återvätningsbidrag innebär att länsstyrelsen behöver mer resurser eller omprioritera arbeten. Det kan inte anses rymmas inom Länsstyrelsens nuvarande budget för tillsyn av olika verksamheter.

Länsstyrelsernas har som samordnande för statens verksamhet på regional nivå lång erfarenhet av att arbeta med komplexa frågor och hanteringen av målkonflikter. Utredningens förslag om särskilt stöd för samordningsinsatser är värdefullt. På fler områden skulle särskilda stöd vara effektiva insatser för länsstyrelsernas möjligheter att bidra till genomförandet av strategin. Till exempel genom särskilda satsningar på regionala skogsprogram och arbete med ekologiskt funktionella landskap.

Genom att utveckla och skapa acceptans för ett landskapsperspektiv när det gäller mark- och vattenanvändning skulle målkonflikter och synergier löpande kunna identifieras och hanteras i en samordnad ansats. Det finns nära kopplingar mellan områdena klimat och biologisk mångfald. Välfungerande och artrika ekosystem gör samhället bättre rustat att möta de utmaningar som följer av ett förändrat klimat.

Värdetrakter för grön infrastruktur är ett planeringsverktyg som fortsatt kan användas som utgångspunkt och utvecklas vidare för arbetet med ekologiskt funktionella landskap. Att länsstyrelser och nationella myndigheter kan avsätta tillräckliga resurser för genomförandet av handlingsplanen för restaurering behöver säkerställas. Detta kombineras lämpligen med fortsatta insatser för att främja lokala, konkreta åtgärder såsom gjorts och görs med bland annat LONA och LOVA.

Det är fördelaktigt att åtgärder som fokuserar på det korta och det långa tidsperspektivet diskuteras parallellt, eftersom det som görs (eller inte görs) på kort sikt både vad gäller kolinlagring och biologisk mångfald är avgörande för behovet av och möjligheterna till att bygga på med fler åtgärder längre fram i tiden.

Kompletterande förslag

Länsstyrelserna föreslår utöver utredningens förslag att följande arbetas med.

Regionala skogsprogrammet – satsning för samverkan som ger effekt på såväl biomångfald som kolinlagring

Regeringen har beslutat att tillsätta ett nationellt skogligt råd med fokus på skogsindustrins värdekedja. Även detta råd borde vara ett värdefullt forum för restaureringsfrågor och LULUCF.

Länsstyrelsen föreslår en satsning på Regionala skogsprogram som kan bidra i arbetet med att hitta synergier och lösa målkonflikter. Det berör flera enheter och departement på Regeringskansliet, exempelvis naturvård och klimat på Klimat- och näringslivsdepartementet, samt de som ansvarar för skogsnäringen på Landsbygd- och infrastrukturdepartementet.

De regionala skogsprogrammen är en plattform för dialog mellan skogens intressenter och kan fungera som regionala skogliga råd som kan bidra till att uppfylla den svenska skogspolitiken. Råden kan medverka till dialog och erfarenhetsutbyte mellan företag, myndigheter och organisationer som har anknytning till skogen. Det är vidare viktigt att vägleda dessa till att få ett långsiktigt nyttjande av skogen och inlagring av kol.

Kommentarer på några utvalda förslag i utredningen

Förslag om ersättning till markägare

Det är positivt att man vill se fler kolinlagringsavtal som ersättning till markägare för att de väntar med att avverka vilket förlänger omloppstiden. Det är det förslaget i utredningen som bedöms ge störst effekt på kolinlagring (3,9 miljoner ton koldioxidekvivalenter). Dock är detta ett kortsiktigt förslag som innebär att man skjuter upp utsläppen. För att få mer kraft i förslaget om ersättning kan det behövas att man förbinder sig för en längre period, så att det blir en mer permanent kolinlagring. Något annat som kan påverka detta förslag negativt är de tidigare inspelen som kommit från fastighetsägare. De har uttryckt att det är mycket byråkrati och administrativt arbete för att kunna ansöka om bidrag vilket kräver tid och resurser för den som ska göra det.

Kolinlagringsavtalen kan troligen göras mer kostnadseffektivt för staten. Länsstyrelsen föreslår att en förändring i förslaget kan vara att rekommenderad slutavverkningssålder ska ha uppnåtts när avtalet ingås istället för att den ska uppnås innan avtalet går ut. Ett förslag är att ersättningen bör kopplas till hur stort kolförråd som sparas genom den uppskjutna avverkningen, snarare än till hur stor kolbindning som sker under avtalsperioden. Vidare bör även kostnadseffektiviteten ses över och jämföras med att i stället skydda skog och marker för mer permanent kolinlagring.

Utfasning av torvutvinning

Länsstyrelsen ser positivt på att det föreslås att utvinningen av torv ska fasas ut eftersom det delvis kan ses som en fossil energikälla. Utfasning av torvutvinning är i linje med de åtgärder som behövs för att uppnå god vattenstatus inom den samlade vattenförvaltningen, då torv-utvinning bedöms som betydande påverkan på de vattenförekomster som berörs av verksamheten.

Undantag föreslås gälla för 1. totalförsvarets behov av energitorv som beredskapsbränsle och 2. i andra fall än när det bedöms nödvändigt för totalförsvarets behov av energitorv som beredskapsbränsle. Vilka kriterier ska gälla för nödvändiga läge och hur ska processen se ut? Får vilket bolag som helst ansöka tillstånd i

samband med totalförsvaret eller är det Fortifikationsverket som ansöker? Hur ska verksamhetsutövaren visa att det är nödvändigt.

Utredningen föreslår att det införs ett "totalförbud mot nya torvtäkter, oavsett skäl för brytningen, och att befintliga tillstånd bör fasas ut." Länsstyrelsen noterat att det finns tillstånd för torvutvinning som löper ut först efter 2030 (vissa sträcker sig till 2043). Det är oklart hur sådana tillstånd kommer att fasas ut, eftersom torv för energiändamål kommer att fasas ut i hela EU senast 2039. Enligt 24 kap. 3 § 3–4 och 7 punkter i MB får Tillståndsmyndigheten helt eller delvis återkalla tillstånd. Menas med detta att Länsstyrelsen ska återkalla torvtillstånd som sträcker sig till 2043? Det finns vissa oklarheter som måste redas ut.

Omprövning eller avveckling av markavvattningsföretag

Förenklad hantering av markavvattningsföretag i samband med restaurering av våtmarker och andra återvättningsåtgärder välkomnas och kommer även kunna öka åtgärdstakten inom det samlade vattenförvaltningsarbetet.

Enligt förslaget ska det införas ett undantag från krav på omprövning eller avveckling av markavvattningsföretag då återvätning genomförs för att minska utsläppen av växthusgaser. En fundering är om detta bara borde gälla återvätning för att minska utsläppen av växthusgaser. Skulle inte åtgärder för biologisk mångfald också kunna vara ett giltigt skäl? I vissa fall behövs markavvattningsföretag för att hålla vatten borta från fastigheter, vägar med mera. Hur ska man se till att undantaget från kraven på omprövning eller avveckling inte får negativa konsekvenser på infrastruktur, byggnationer och näringar?

Förslaget om undantag från krav på omprövning eller avveckling av markavvattningsföretag, när en återvätning genomförs för att minska utsläppen av växthusgaser kan ifrågasättas ur rättssäkerhetssynpunkt. Dessutom är förslaget oklart, eftersom betänkandet inte innehåller något författningsförslag som visar var och hur ett sådant undantag skulle införas i lagstiftningen. I stället bör staten ges större möjlighet att gå in och driva avveckling av markavvattningsföretag som saknar styrelse.

Återvätningsbidrag

Länsstyrelsen noterar att det föreslås att länsstyrelserna ska hantera ett nytt bidrag för återvätning, samt även (12.5) kontakta tillståndsinnehavare och verksamhetsutövare och erbjuda ersättning. Det måste vara väldigt tydligt och uppstyrt hur detta bidrag/ersättning ska fungera; gällande förutsättningar och vem som kan söka för vissa områden. I Jämtlands län har vi tex torvtäcker där marken ägs av flera privata fastighetsägare, men det finns en verksamhetsutövare. Hur ska bidragen/ersättningen fungera i ett sådant fall?

Det behöver klargöras om förslaget bara gäller återvätning för att minska växthusgaser eller om det kan inkludera andra åtgärder, såsom åtgärder för biologisk mångfald och åtgärder för att hålla vatten borta från fastigheter och vägar etcetera. Det behöver också klargöras vilka negativa effekter förslaget kan få på infrastruktur, byggnationer och näringar.

Ökad finansiering av återvätningsåtgärder och restaurering av våtmarker för biologisk mångfald välkomnas stort. För att uppnå en så stor samlad miljönytta som möjligt utifrån klimat och biologisk mångfald bör dock dessa medel även användas med ett avrinningsområdesperspektiv. Det är viktigt att den ökade finansieringen även omfattar övervakning och uppföljning av åtgärderna.

Utöver restaurering av jordbruksmark behövs ett säkerställande av ett fortsatt brukande av hävdad mark. Det krävs incitament att fortsatt bruka den mark som annars väljs bort vid rationaliseringar. Det krävs tydliga ekonomiska incitament och instrument för att lantbrukaren ska välja att beta naturbetesmarker och inte bara föda upp på stall eller utfodra med ensilage. Finansiering av rådgivare inom restaurering är en viktig del för att säkerställa att myndigheterna kan genomföra de insatserna som föreslås.

I Jämtlands län vill vi även lyfta fram ett fortsatt fokus på förbättrad dränering av vall vilket leder till mer djupväxande rötter och ökad kolinbindning.

Tillståndsplikt för restaurering av våtmarker

Enligt förslaget ska man i framtiden kunna restaurera våtmarker utan att söka tillstånd enligt 11 kap. utan det ska räcka med en

anmälan. Länsstyrelsen välkomnar förslaget. Restaurering av våtmarker är en viktig del i restaureringsförordningen och restaureringstakten behöver öka. Nuvarande skrivning i 19 § i förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet innebär att man kan anlägga nya våtmarker som understiger 5 hektar utan tillstånd, medan det krävs tillstånd (eller en bedömning kring undantag enligt 11 kap. 12 § miljöbalken), för att restaurera en hydrologiskt påverkad våtmark. I Jämtlands län är det väldigt ovanligt att anlägga nya våtmarker. De viktigaste åtgärderna i länet handlar om att återställa dikade våtmarker. Det skulle underlätta väsentligt, både för länsstyrelsen och andra aktörer, ifall restaurering i framtiden kan hanteras med en anmälan.

Skydd, förvaltning och restaurering av biologisk mångfald

Förslagen om ökade resurser för förvaltning av skyddade områden är positivt och de föreslagna etappmålen följer kraven inom Restaureringsförordningen.

Utredningen lägger stor vikt vid OECM, dvs andra skydd än områdesskydd av mark t.ex. obrutna fjäll, artrika vägkanter, järnvägsmiljöer, alléer, ledningsgator, Göta kanal, naturliga gräsmarker med särskild skötsel, skjutfält och övningsområden, frivilliga avsättningar, skogliga impediment och Sveaskogs tätortsnära natur. Eftersom det råder oklara förutsättningar för att uppfylla de krav som ställs på dessa för att kunna räknas in som "skyddad" natur behöver utredningen kompletteras med ökad satsning på långsiktigt områdesskydd som gynnar såväl kolinlagring, bevarande av kollager och biologisk mångfald.

Utredningen använder en alltför snäv definition av gammal skog – den bör harmoniera med hur begreppet tolkas i andra EU-länder. Detta för att Sverige så effektivt som möjligt ska kunna uppnå målen inom bland annat Naturrestaureringsförordningen. I kap 14 i utredningen föreslår utredningen att Sverige senast 2030 skyddar all återstående urskog och gammal skog med minst 180 år i beståndsålder, trots att detta bara utgör en delmängd av EU:s mål att "all återstående urskog och naturskog ska skyddas strikt till 2030". Merparten av den kvarvarande naturskogen utan skydd har en beståndsålder under 180 år. Utredningen konstaterar själv att förslaget inte räcker för att nå EU-målet. Åtagandena enligt detta mål har som syfte att stoppa och vända förlusten av biologisk

mångfald och det blir förstås inte fallet om avverkningen av naturskogar fortsätter. Dessutom har Sverige 2023 åtagit sig gentemot EU att vända den negativa utvecklingen för vissa skogstyper i landet, bl.a. i alpin region. Det behövs riktlinjer för hur det ska genomföras i praktiken.

Länsstyrelsen är positiva till förslaget om ökade resurser för förvaltning av skyddade områden 2026-2030. Naturvårdande skötsel är ett långsiktigt arbete där långa tidshorisonter krävs för att uppnå tillfredställande resultat. En kortare satsning medför motsatsvis risker sett till svårigheten att uppnå tillfredställande resultat och därmed också till möjligheten att använda statens resurser effektivt. Länsstyrelsen förordar därför en långsiktig och stabil satsning inom området som möjliggör omställning och genomförande av tillfredsställande åtgärder för berörda myndigheter och organisationer.

Länsstyrelsen ställer sig bakom beredningens slutsats att möjligheterna till finansiering genom LIFE inte påverkar uppskattningen av behovet av statlig finansiering. Detta är centralt, sett till att utfallet av ansökningar till LIFE sker i konkurrens med andra och därmed är en osäker finansieringskälla. Anslag för förvaltning och skötsel av skyddad natur behöver vara dimensionerade för att möjliggöra de utpekade och mest viktiga skötselåtgärderna, och det behöver även finnas en långsiktighet i finansieringen. Eventuella LIFE-projekt ses som ett välkommet tillskott för specifika insatser, men på grund av osäkerhetsfaktorerna kan de inte utgöra en grund till finansiering av ordinarie förvaltning.

Synergier mellan biologisk mångfald och LULUCF

I Miljömålsberedningens uppdrag ingår också bl.a. att beakta det övergripande målet för Sveriges arbete med Agenda 2030 för hållbar utveckling samt att kartlägga och beskriva synergier och målkonflikter med strategier och åtgärder för skogspolitiken, livsmedelsförsörjning, klimatanpassning, totalförsvaret och folkhälsan mm. För att identifiera dessa synergier krävs tvärsektoriell samverkan både på nationell och regional nivå. Viktigt att detta ges förutsättningar till de myndigheter som arbetar med frågorna.

Miljömålsberedningen bedömer att det finns goda möjligheter till positiva synergieffekter. Ett minskat uttag av biomassa genom lägre

avverkningstakt, ökar inbindningen av kol i träd och skogsmark samtidigt som det ger bättre förutsättningar för biologisk mångfald i skogen, vilket utgör en stor och hotad del av biodiversiteten i Sverige. För att identifiera dessa synergier krävs tvärssektoriell samverkan både på nationell och regional nivå.

Områdesskydd är ett av de tydligaste exemplen på synergier mellan biologisk mångfald och kolinlagring, där en ökning av medel för avtal, markförvärv och intrångsansättning gör stor nytta för strategins genomförande. Viktigt att de myndigheter som arbetar med frågan ges förutsättningar till arbetet.

Minskade avverkningsnivåer i Sverige har förutom positiva påverkan på bevarande av mångfald och andra ekosystemtjänster även positiv effekt på flera andra samhällsmål och aktiviteter som friluftsliv, folkhälsa/välbefinnande, naturturism, jakt och fiske – som direkt eller indirekt betingar stora värden, även ekonomiska.

För att Sverige ska kunna nå EU:s mål krävs ekonomiska stimulanser och omställningsstöd till industrin för att skyndsamt påbörja en övergång mot effektivare användning av råvaran, framför allt genom att öka andelen långlivade produkter som tillverkas samt att öka återanvändningen av trä- och pappersfiber. Härmed minskar efterfrågan på råvara och det går att sänka avverkningstakten till en nivå som gör att EU:s mål för klimat och biologisk mångfald uppnås. Dessutom skulle mindre av trädens bundna kol släppas ut till atmosfären genom förbränning av kortlivade produkter. Utredningen föreslår att Skogsstyrelsen ska uppdatera beräkningen av hållbar avverkningsvolym enligt LULUCF, vilket bedöms vara nödvändigt.

Ny indikator för att följa upp miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget med ytterligare indikatorer för att följa upp målet. Viktigt att det finns tillgängliga data för att kunna följa indikatorn under längre tid. Det är positivt att det sker ett förtydligande av miljökvalitetsmålen. Nettoupptaget bör efter slutåret vara fortsatt på en nivå så att det bidrar till att motverka klimatförändringarna och samtidigt bidrar till bevarande av biologisk mångfald.

Bidrag till måluppfyllelse

Föreslagna förändringar av miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker och ändrade preciseringar för Levande skogar och ett Rikt odlingslandskap är positiva för möjligheten att tydliggöra riktning.

Förslaget saknar etappmål för skydd av natur eller restaurering av grön infrastruktur samt om att öka Sveriges rapporterade nettoupptag av växthusgaser i markanvändningssektorn.

Gällande hur mycket kolinlagring som behövs för att uppnå satta mål så utgår Miljömålsberedningen från referensscenario med en medeltillväxt som ger behovet av ytterligare nettoupptag på 7 miljoner ton till år 2030 och har det som utgångspunkt i förslagen för att klara detta. Dock har Naturvårdsverkets i sin senaste bedömning bedömt behovet till 19 miljoner ton för att nå satta mål till år 2030.

Gällande förslag om ett nytt anslag för finansiering av restaurering och anläggande av våtmarker, inklusive återvätning av torvmarker så bör man inte ta bort klimat och biologisk mångfald som motiv för Våtmarks-LONA-bidrag, så som föreslås i avsnitt 6.3. I stället bör en mer fokuserad utredning göras om utformning av och samordning mellan olika stöd och våtmarksåtgärder. Många kommuner har kommit i gång med planering för våtmarksåtgärder, för att senare kunna söka medel för att genomföra sådana. Då är det bra om Våtmarks-LONA behåller sin konstruktion att kunna användas för de syften som ingår idag.

Förslaget om samrådspikt i stället för tillståndspikt för restaurering av våtmarker välkomnas. Möjligen bör det dock begränsas till fall när bara en fastighet berörs, eller när berörda fastighetsägare gemensamt står bakom ansökan, eller liknande. I vart fall bör ändrade regler om detta i förordningen om vattenverksamhet samordnas med regler i 7 kap 19 § lagen om särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, och eventuellt bör ändring göras även där.

Förslag om information, rådgivning och hantering av målkonflikter

Det är viktigt att information och rådgivning till fastighetsägare görs med metodik som har förutsättningar att uppnå önskad effekt. Det föreligger idag ingen brist på information, utan det som behövs är

effektiva metoder för beteendeförändringar i markanvändning, nudging och riktade styrmedel.

Förslag om ökat nettoupptag

Med ett otillräckligt skydd av naturskog och andra åtgärder följer stora svårigheter att nå målet för kolupptag i skogen. Olika siffror figurerar i utredningen, hos Naturvårdsverket och i media, De åtgärder som utredningen föreslår leder dock enbart till att mindre än hälften av den mängd kol Sverige är ålagt att binda in i skog och mark till 2030 verkligen kommer att tas upp.

För att öka kolupptaget i skog är det viktigt att villkoren för avtal om kolinbindning och förlängd omloppstid görs så attraktiva att avtal tecknas i tillräckligt stor omfattning för att EU:s klimatmål ska nås, och att nog med ekonomiska resurser avsätts för dessa avtal.

Konsumtionen av papper (inklusive kartong) i Sverige har minskat med en tredjedel sedan sekelskiftet, vilket till stor del beror på digitaliseringen. Om samma utveckling sker i omvärlden, torde det möjliggöra en ökad användning av träråvara till långlivade produkter utan att öka avverkningen. Samtidigt anges en prognos som visar på motsatt utveckling, dvs att massaproducenter "bedöms öka sin efterfrågan med 3,5 miljoner m³ fram till 2035". För långsiktigt ökat upptag i långlivade produkter behöver skogsbruket styras så tillgången på skog som kan användas inom den sektorn ökar, alternativt öka efterfrågan genom styrning av marknaden.

Genom tillverkningen av mer förädlade och värdeskapande produkter kan förhoppningsvis virkespriserna hållas uppe trots minskad efterfrågan på virke.

Förslag på återbruk av byggmaterial i Sverige, bland annat träprodukter, finns med i utredningen, vilket är bra. Sannolikt behövs ekonomiska incitament, åtminstone inledningsvis, för att återanvändningen ska skalas kunna skalas upp i tillräcklig omfattning.

Det finns farhågor om att minskad avverkning i Sverige ska leda till att samma virkesvolym avverkas någon annan stans i eller utanför EU, s k avverkningsläckage, och därmed ger samma utsläpp där. Utredningen bedömer dock, med stöd av forskning, sammantaget att "nettoeffekten på kolupptaget av en minskad avverkning i Sverige är positiv även inräknat risken för läckage utanför EU".

Kolinlagring vid hyggesfritt skogsbruk

Utredningens resonemang kring kolinlagring vid hyggesfritt skogsbruk respektive trakthyggesbruk tycks luta åt att skogsbruksformerna är likvärdiga ur klimatsynpunkt över några decennier eller längre tid. Länsstyrelsen konstaterar att utredningen tycks bortse från det nettoutsläpp som sker de närmsta 20-25 åren vid trakthyggesbruk och därmed på kort sikt ger ökad koltillförsel till atmosfären, vilket är väsentligt för strategins mål.

Kolinlagringsavtal ger en löpande intäkt för markägarna och företagarna på landsbygden samtidigt som man möjliggör ett större skydd för såväl kolinbindning som biologisk mångfald. Det begränsas också i tid under de åren som det är som högst vikt att sätta in insatser. Det går även anta att sådana förslag driver utvecklingen av frivillighet och är förtroendebyggande för myndigheterna.

Kan myndigheter bistå i eventuell diversifiering och kompetensutveckling för entreprenörsföretag inom skogsbruket som tidigare endast bedrivit verksamhet mot trakthyggesbruk? Fokus mot hyggesfritt skogsbruk och skötsel av skyddad mark för att bibehålla skogliga entreprenörer och arbetstillfällen på landsbygderna.

Skogsgödsling

Länsstyrelsen ställer sig tveksam till utredningens förslag, i dess nuvarande form, om gödsling av skogsmark för ökad tillväxt och ökat kolupptag för att uppnå EU:s klimat- och mångfaldsmål.

Skogsgödsling är en väl beprövad metod för att öka tillväxten i träden och likaledes även inbindningen av koldioxid och därför betydelsefull för att kompensera för andra åtgärder som kommer innebära en minskad avverkning. Men det finns dock flera outredda risker med skogsgödslingens som kan påverka vattenstatusen i ytvattenmiljöer inom tillrinningsområdet och den biologiska mångfalden i marken, inte minst vad gäller mykorrhizasvampar.

Samrådsplikten med Skogsstyrelsen är bra men bedöms inte tillräcklig. Skogsstyrelsen bör därför tillföras ytterligare resurser och verktyg så att myndigheten får förutsättningar att säkerställa att skogsgödsling sker på ett sätt som ger hög effekt på tillväxten samtidigt som påverkan på vattenkvalitet och den biologiska mångfalden förhindras. Om detta sker tillsammans med den

utvärdering/uppföljning av effekterna på vattenkvaliteten som utredningen föreslår att Havs- och vattenmyndigheten ska få som uppdrag tillstyrker länsstyrelsen en ökad skogsgödsling.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Marita Ljung med funktionschef Annelie Johansson som föredragande. I den slutliga handläggningen har länsråd Susanna Löfgren och enhetschef Olov Hallquist naturvårdsenheten deltagit.